СВЕОБШТЕ ЮГОСЛАВЕНСКЕ И СЕРБСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ.

Новине наше излазе сваке седмице двапутъ а С. Нар Листъ по еданпутъ.

Пренумерирати се може на свак. ц. к. Пошти съ полгод. цѣномъ 6 фор. сребра.

ЧИСЛ. 61. ПЕШТА, Неделя 4. Юлія ГОД. XI. — 1848.

Пешта. — Скуплѣни на Дієти представници како у долнѣмъ, тако и у горнѣмъ дому (тако се садъ зове досадашня Табла посланика и Магната) одъ више дана совѣтую се еднако о уређеню и начину, како ће своє послове водити. Одређена пакъ на то одѣленія у едномъ и другомъ дому справляю одговоръ на престолно слово.

Као радостну вѣсть являю све мађарске Новине, да су Србльи изъ Алибунарскогъ логора ударили на Вршацъ. Но да су ту мађарске чете подъ Обрстеромъ Бломбергъ побѣду одржале; одъ Србаля да є пало 50—60 мртви, одъ мађарске стране само 2 мртва и три су ранѣни. Србльи су и 2 топа изгубили; а 21 ухваћени су, међу овима Станимировићъ предводитель, и то да су га сами граничари ухватили и предали, па садъ неће га, веле исте Новине, ништа одъ вешала спасти. (Свѐ на страну, алъ ако су Србльи тако малоумни, да се одъ едногъ Станимировића у бой предводити даю, онда и незаслужую друго, него да побієни буду, а онъ самъ са своіомъ ономъ лудомъ главомъ ватаюћи се такогъ посла, и незаслужує друго, него да главомъ плати.) Додаю исте Новине, да є Оберстеръ Бломбергъ садъ знатну помоћь добіо, и да се садъ надаю кои данъ и одъ предводителя у Бачкой Генерала Бехтолда радостне гласове явити моћи; єрбо тако се говори, да ће се са сви страна данасъ као 15-тогъ на србске логоре редомъ ударити. Ми изъ долньи предѣла толико смо дознали, да се и Свет-Томашъ у Бачкой са 12—13000 Србаля у новъ србски логоръ претворіо; да су тамо 3—400 са три топа, у Вуковаръ до 6—700 оружани, а у Карловачки логоръ до 800 коняника Срба изъ Сербіє дошли. Изъ Караншебешке регименте чуємо, да се тамо Власи свуда са Србльима заєдно побунюю. И кодъ Оршаве прешло є 3—400 изъ Сербіє и заєдно са овостранимъ Србльима ударају на рудокопна мѣста Оравицу, Саску и т. д.

Изъ Потисія Банатскогъ. — На Ивандан. — Толике лажи и покора по Новинама никадъ ніє било. Мађарске су Новине пуне руге и гада противъ Србаля, а Сербіянске и Хорватске противъ Мађара тако као да су то два далеко растоєћа по положаю, Народа, или као да су се одавна већъ покрвили, а оно еданъ другомъ у край двора. За Бога Господо дописници Београдски Новина, на истину и честь Србску се опоменте, баръ да є изпредъ наше куће чисто. Не само срцомъ но и главомъ разумномъ перо водити, некъ у црнимъ на бело и истине боє излієе, како би крозъ мисли народа стварь у светлой одећи правде пронели. Нашто є било по београдскимъ Новинама а викати: „Запливаше Браћа наша Кикинђани, за ньима славна браћо! и т. д.“ Богъ ме са ньима немойте се шалити, нитъ пуштайте робове изъ тавница Ваши, да робе, пале и утробе сную людске, нитъ правдайте и жалте преступнике, већъ са онимъ братомъ у Нар. Нов. Ч. 48. изъ Кикинде право казуюћимъ вапити, да є найпре оне изтражити и казнити требало, кои су на народъ съ катанама ударити паредили. Ніє оно свети бой за народность разумте єдаредъ, већъ су оно піяне главе и робови починили. Слѣдство є лажи дакле те су намъ Београдске Новине и Вѣстникъ забранили, а у Мађарскима є слободно свашта противъ Србаля и писати и читати и то се зове szabadság. Но будући да су они у власти, забранили су оне Новине гди се пише: „Удри брате на Мађара душманина“! и шта ти я знамъ, и те Новине не само на Мађаре вичу но многу Србску браћу за издайце и одпаднике проглашую, съ чимъ у данашнѣмъ раскршћу Србске судбе слога и цѣлости Народной такове Новине шкоде. Никадъ мы до цѣли не доспесмо ако одма при првомъ появу незадовольства свакомъ као золя у очи скачемо: „Овомъ ћемо шубару мѣсто Митре Владическе на главу натући; онай малъ непуче за Сиригомъ, изроди, одпадници, издайце, и то онаковимъ людма говоре, кои би у садашньимъ бурнимъ околностма могли найвише народу у помоћи бити. И кое кадъ човѣкъ лично позна далеко и друго увѣренѣ добіє, и кои исте увреде съ тимъ већимъ противдѣйствомъ одбіяю и могућна не чинеći. Немойте браћо одма тукъ на лукъ ударати, докъ се поуздано и заиста неувѣримо; морално є правило, до противногъ увѣреня свакогъ за поштена држати. Уверилмо се о издайству и неродолюбію чіємъ, онда што грђе и грђе каштиговати можно, треба му платити. Ако є икадъ, садъ є свецела народна моћъ нуждна, беримо є у едно будни на свестране опасности и околности своє. За правдомъ Браћо! Богъ є на страни той. Лажъ како и нама ніє мила одъ другогъ, тако є ни сами неправимо. Власи неки неразумни у Ч. 25 В-Р Hirадó — а кажу, дасмо ми протуве, бегунци, Таліанско Тотске феле протеранице и іоштъ што грђе могли, нико имъ неодговори рѣчице. У истимъ Нов. на стр. 839. има таке блювотине противъ насъ, да неможъ па свету бити веће и горе, опетъ нико живи неодговори.*) Тако и ньима ніє мило чути, гди се они у Беогр. Новинама називаю Татарима, Терористама, како ће ду Србльи ньи у карлици низъ Дунавъ оправити у Тунгузію и много коєшта; и то све комшія съ комшіомъ ради, кои еданъ другомъ свагда и найлакше шкодити могу. Тражилъ се Браћо таковимъ рѣчма правица? Ніє ли Владика Живковићъ оглашенъ за противника Србскогъ, да съ Власима и Мађари држи, и да є онъ садѣйствовао да се Соборъ у Темишваръ премести. Дође и Видовъ данъ. Власи се заиста у Темишваръ скупе колико ій є више могло. Соборъ имъ се не даде држати. Смутня се подигне. Изтраживао се узрокъ. И Вуковићъ изда изясненія Владике Живковића, коя є онъ преко нѣга министеріуму оправіо, у комъ ніє допуштао да Власи сами и то у Темишвару Соборъ држе, враћаюћи имъ мило за драго, што су се они противили држаню Србскогъ Собора у Карловци; у комъ є изясненію казао Г. Епіскопъ Ж. да кадъ се Србльи за бунтовнике држе, съ тимъ се више Власи могу држати, кои рульомъ на два три дана пре тођоше, и кои прете дворъ владически, манастире и сва добра епархіє ове отети. Ова изясненія Г. Епіскопа Ж. Вуковићъ не да є министеріуму оправіо, но задржао и Власима у руке предао. Буна се дакле велика међу Власима подигне. Туже владику министеріуму, ишту да се са званія дигне (и вальда Мургулъ постави). Нека ій министеріумъ послуша, онда Владики Г. Ж. неостає ни єдна страна, поредъ кое би се био држао, а вальда и онъ као човѣкъ чувства мора имати и мора на чіой страни бити, и я велимъ кое и погодићу да є непрестано на страни Србской. Оно писмо одъ Якова Шайна Чивутина изъ Макове у Беогр. Н. тако ће чини ми се бити истино, као и оно у име Божидара Рогулића. Ніє ли дакле то безобразлукъ и увреда. Онай у Нар. Новинама, што о Учр. Београдски Новина каза, на своимъ є мѣсту по моємъ увѣреню. Народъ є кодъ насъ у страу еднако и распиту є о тамошньимъ стварма, бои се рата, и незнамъ брате одъ кудъ чуше за Црногорца Вуле, еднако га фале и преузносе. Са суседи свои Мађарима у слоги живе, на страни се боє, Србльи се боє Мађара а ови Србаля.

Слово Финанцминистера Кошута у засѣданію долнѣгъ дома 11-огъ Юлія п. р. — Кошутъ на словницу (трибуну) излази узъ дуготраюће виканѣ Илѣнъ. „Моя Господо! Долазећи на трибину, да васъ, Господо моя! позовемъ, „да отечество избавите“ дѣйствує величественость овога часа на душу мою низражателно. Мени є тако у моіой внутрености, као да ми є Богъ трубу у руке дао, да мртве пробудимъ, да се ако су грешни и слаби, опетъ натрагъ у смртъ врате, ако ли пакъ іоштъ има силе живота у ньима, да се на вѣки пробуде. Тако стои у овомъ часу судбина отечества — — — Вами є Господо Богъ са заключеніємъ, кое ћете на мое предложеніє донети, пресуду надъ животомъ и смрти народа у руке дао! Али башъ зато, што є овай часъ часъ величественъ, намисліо самъ, да оружѣ реторике неупотреблявамъ; єръ ми є немогуће да невѣруємъ, немогуће да небудемъ увѣренъ, да є, ма како иначе єдно мнѣніє у овомъ дому одъ другогъ се растаяло, света любовь къ отечеству, и таково чувство за нѣгову честь, самосталность и свободу, нама свима у єднакой мѣри обшта, да би зато овай домъ и последню капъ своє крви жертвовати готовъ био. (Éljen!) А гди є то чувство обште, ту ніє нуждно подстрекаванѣ, ту треба само да ладанъ разумъ средства избира. Господо моя, отечество є у опасности! Доста би можда било, кадъ би сасвимъ суво-парно ову рѣчь изговоріо, єръ є тамна завѣса, како є сваную данъ свободе,

*) Ясамъ на исте блювотине у истимъ Новинама одговорити хтѣо и послао, но не примише, и управъ би желіо мой одговоръ у Срб. Новинама али мађарски печатати да они управъ разуму, кои су и она потвараня у Hirado и чинили.

Писатель.

са очію народа пала; ви знате, како намъ садъ отечество стои; ви знате, да є у земльи осимъ регуларногъ воинства, коє намъ на разположеніє готово стои, и воинство одъ 12.000 свободняка подигнуто. Ви знате, да су надлежателстве познаната, да корпъ народне чете у движеніє поставе, да сила у земльи буде, коя є у станю да землю обрани, и да тамо доле на граници одпадакъ казни. Тай се позивъ кодъ народа одазвао. Како би пакъ то било, да народъ ніє чувствовао, да є ту опасность? То само показує, да є савъ народъ осећао, да є обшта опасность. И опетъ мислимъ да самь дужанъ, да вамъ Господо моя, кратко описаніє, премда не у подробности засадъ, садашнѣга станя отечества дадемъ.

Кадъ се прошасти државни саборъ разпустіо, и први пододговорни министеріумъ кадъ є почео чинодѣйствовати са празномъ кассомъ, безъ оружія, безъ средства обране землѣ, било є немогуће нечувствовати, како є страшно запуштено станѣ отечества. Я самь єданъ одъ они многи био, кои смо дуго година правителствену силу, и народъ внимателне учинили, да се спрамъ народа праведнимъ буде, єръ ће єданпутъ доцканъ бити. Можда може обште чувство патріотизма, и обште одушевленіє, пуну важность рѣчи „доцканъ" одъ наши глава уклонити. Толико є пакъ извѣстно, да се народъ и сила правителствена задоцнила са правдомъ, и сбогъ овога задоцненя оно є магновеніє, кадъ є она народу први путъ праведна била, сва досадашня отношенія потресло и раздрмало. У таковимъ смо ми отношеніяма правителство предузели, гди намъ є издайство, ребелія, реакціонарна движенія, и све оне страсти, коє намъ є борба Метернихове политике као проклето наслѣдіє за собомъ оставила, на супротъ радила. Текъ што смо на правителство наступили, шта више, іоштъ се сви ни састали нисмо, добіємо поуздане вѣсти, да свеславенска движенія смѣраю, не само да савъ горньи предѣль на явно ополченіє подигну, него є већъ и данъ био одређенъ, кадъ да ребелія у Шемницу букне. Садъ само толико кажемъ, да су ти предѣли мирни. Но та мирноћа ніє мирноћа сигурности, него є огань, кои подъ пепеломъ тиня. У средини землѣ, и у самомъ мађарскомъ свѣту, кои тамо на обалама Драве и у околини табора кодъ старогъ Кера са срцеуздизуећомъ готовостћу пожертвованія, знаке способности живота дає, тешко є било народъ послѣ дугогъ угнѣтенія на єданпутъ са идеомъ свободе упознати, и о првомъ стадію нѣномъ освестити га, єръ се нашло побунителя, кои су у народу сумню и бригу произвели, и о самимъ онимъ нећу да кажемъ поклонима, него праавама, коя му є прећашни државни саборъ дао. — Одъ то доба є деветъ неделя прошло. — У внутрености землѣ влада миръ, и мађарски є народъ готовъ на жертве, и своєвольно и непреморанъ дає свой животъ онде, гди се иште. — Хорватска є у явной побуни. Има много година, Господо моя! да ніє єданъ или други у отечеству правителство внумателнимъ учиніо, да, ако оно иллирска подриваня подетицало — невелимъ: крозъ прсти гледало, него: подстицало буде — змію у своимъ нѣдрама рани, коя ће династію упропастити; а садъ су мислила Господа тамо доле, будући да є революціонарно станѣ, у комъ се Европа налази, све стубове реда изъ темеля покренуло, да они садъ безказнѣно и явно ополчити се смеду. — Да є Унгарска ма какавъ узрокъ овомъ ополченію дала, то би є и у овомъ магновенію несматраюћи да є ребелія, позвали: да буде наспрамъ Хорватске праведна, и утапка буну не са оружіємъ, него са светимъ именомъ правде. Тако мислећи, осећамъ да самь дужанъ, да єданъ лѣка погледъ на унгарско-хорватска отношенія бацимъ. Вами є, моя Господо! познато, да є народъ іоштъ у оно време, кадъ є само онима, кои су са привилегіяма добро обдарени, своя собствена праава давао, Хорватской у свимъ праавама участницомъ сатворіо. Одъ времена Арпада ніє Унгарска ни єдно прааво имала, гди ніє Хорватска, одкако є съ нама скопчана, братски съ нама участвовала. (Истина.) Али не само, да є свако прааво съ нама дѣлила, него є добила и особите привилегіє о нашемъ собственомъ трошку. Я видимъ изъ повѣстнице, да су за поєдине части велики кралѣвина обшта праава била задржана, — да Ирландъ нема све оно, што Англія има, но да већа часть великога народа на користь манѣгъ миноритета себи праава ускрати, таковъ величествени примѣръ дає намъ само наше унг. отечество. (Истина) Гди є дакле у прошлости узрокъ, да би, ако би ми на уталожанѣ буне оружіє у руку узели, у срцу нашемъ осећали, да смо ми они, кои смо побуну провоцирали? У прошлости нема томе узрока. Или є можда последньи државни саборъ, кои є нову епоху у животу народа отворіо, у старимъ тако одвећъ добримъ отношеніяма Хорватске промѣну учиніо? Я велимъ, да ніє. Праава, коя смо ми за насъ задобили, задобили смо и за ню; свобода, коя є народу дата, дата є и хорватскомъ народу; накнаду, кою смо овдашнѣмъ благородству уємчали, пружилисмо, — о трошку наше собствене кассе — и Хорватской, коя є малечка, да сама ту накнаду даде. За народность имали су они, премда сбогъ рђавогъ понятія и неправогъ представленія, бригу: државни є саборъ изрекао, да Хорватска има прааво да се у своимъ явномъ животу своимъ собственимъ єзикомъ по своимъ собственимъ штатутама служе, и тако є ньинъ національитетъ явнимъ признанѣмъ санкціонирао. Ньина муниципална праава не само да ніє умаліо, него іи є умножіо и разпространіо. Има ли већегъ праава него са изборомъ заступника управляти, кои су позвани да законе донесу, да свободу даду и бране? а државни саборъ казао є: „Ви, наша хорватска браћо! Ви сами између васъ наредите, како ћете заступнике изабрати." Съ овимъ є прошасти државни саборъ народну самосталность Хорватске у нѣной муниципалной сфери наново потврдіо. Кадъ дакле у прошлости узрокъ нележи, кои би ту ребелію извиніо, то заиста нису томе ни дѣла прећашнѣгъ сабора узрокомъ. Или є министеріумъ томе кривъ? Ми смо нѣшто Господо моя учинили, за што вамъ морамо одговарати. Да є добро за рукомъ испало било, да се раздражена чувства ублаже, то би се радовао, да тай нашъ поступакъ споменемъ, а тако га морамъ съ признанѣмъ споменути, да є министеріумъ у томъ мало границе закона прешао; прешао є те границе, єръ є за немогуће држао, да ће при томъ дослѣдность закона изостати. Будући є државни саборъ признао, да Хорвати имаю прааво, да своє внутрене послове на своимъ єзику оправляю, мисліо є министеріумъ да є сходно овимъ обстоятелствама позванъ, да признанѣ ньине народности и на ньина сообраштенія са правителствомъ протегне и заключіо є, да са Хорватскомъ на мађарскомъ єзику съ приложеніємъ хорватскога превода кореспондира, и да ће на тай начинъ своє указе шиляти. Хорвати врло много на силу Бана држе; прећашни државни саборъ є ту силу Банову не само невредиму оставіо, него є скупа нѣгово втеченіє на цѣло земальско управлянѣ съ тимъ обезбѣдіо, да є єднимъ закономъ Бана позвао, да при државномъ совѣту участвує. Министеріумъ ідакле не ништа тако за преконуждно сматрао, него истога Бана, когъ намъ є подъ залогомъ истине и свободе падша сила іоштъ у последнѣмъ магновенію нѣногъ бића као проклетство на вратъ бацила, да онъ покуша, єдали се неможе врагъ проклете реакціє опетъ подићи — министеріумъ є одма Бана позвао, да заузме мѣсто у државномъ совѣту кр. мѣстозаступника Стефана, и да се съ министеріумомъ договори, како би се миръ, поредакъ и свобода у Хорватской обезбѣдила; коє су праведне желѣ Хорватске, коє є министеріумъ обећао да ће испунити, ако у нѣговой снаги стои, ако ли пакъ не, то є ктело, да представи заступницима народа съ тимъ, да се или прима, или ће министеріумъ оставку дати. Банъ ніє дошао, него є окорно позивъ одбаціо, осланяюћи се мѣсто закона на ребелію, кою є самъ приміо да предводи, и садъ хоће да се одъ унгарске круне одцѣпи. Я непротивсловимъ, да Хорватска нема іоштъ поєдини тегота, коима се до данасъ ніє помогло, али томе нити є министеріумъ ни народъ кривъ; оне су само послѣдство, коє є старо правителство за собомъ оставило; народъ є те теготе у свако доба као своє гледао, и све є употребіо, што би имъ тако помоћи могло, као да су нѣгове собствене. И то є заиста био єданъ одъ они узрока, што смо ми єлачића, као тада одъ Нѣг. Величества наименованогъ Бана, позвали, да се съ министеріумомъ договори, како да се брзо тимъ тегобама помогне; єръ є министеріумъ мисліо, да не само што є опуномоћенъ, него є да є и дужанъ — онде, гди є законъ повређенъ, опетъ то у свой редъ повратити. Но Банъ є своимъ ополченіємъ и могућность одузео, гди би могао министеріумъ своє рѣшеніє на хорватске желѣ, коє су одъ народногъ сабора 1845. Нѣг. Величеству поднешене, изрећи. И опетъ министеріумъ ніє преко свега тога ништа пропустіо, што є држао, да є на ублаженѣ Хорватске и войничке границе сходно. Прошасти є државни саборъ войничкой граници прааво заступничеотва дао — прааво дакле, коє она одъ како є, ніє имала. Да се то у дѣло приведе, министеріумъ не само да є све уредбе, коє су у нѣговой власти стаяле, учиніо, него є и свашта употребіо, съ чимъ би границу могао на свою страну придобити Онъ є Команданта Барона Храбовскогъ као кралѣв. коммиссера опуномоћіо и заповедіо му, да граничарима ньину землю зв ньину собственость даде, као што су є унгарски урбаріални поданици добили; и да работу државну укине. Онъ га є опуномоћіо, да имъ свободу, кою досадъ нису имали, даде, да се могу на свакояке занате, трговину и художества дати: опуномоћіо га є, да свободну пресолбину на сваки начинъ олакша; опуномоћіо га є, да у такозовомимъ слободнимъ комунитетима систему обштества, са добро устроєнимъ магистратима по мѣстима на грађанскомъ основу и са свободнимъ изборомъ старешина чрезъ самъ народъ уведе; у єдно и исто є време издао наредбу, да народъ самъ по обштинама и по окружіяма изъ своє средине мужеве изабере, кои ће овамо доћи и министеріумъ оріентирати, што народъ жели подробно изяснити, да овоме, ако іоштъ што дати треба, што му осимъ тога праведно припада, министеріумъ одма даде. Они су пакъ несрећни и забунѣна люди одговорили са побуномъ, тако да се већъ ніє прилика показала, да сс она благодѣяніія у дѣло приведу, коє є министеріумъ пре нѣколико неделя дана, дати заключіо.

О ньіовой народности самь већъ говоріо. Што се тиче званія, то є министеріумъ одма у почетку многочислене особе изъ придружени земаля безъ свакогъ странодржаня наименовао, шта више є за Хорватске послове у више министерія особита сѣченія опредѣліо, коя само зато, што є свеза на силу прекинута, нису досадъ попунѣна. Найвећа є тужба они предѣла била, што є у приморію, коє Хорватску до Саве са солю снабдѣва, увозъ сициліянске соли забранѣнъ. Ми смо свободанъ увозъ сициліянске соли дозволили, и цѣну соли здраво умалили. Съ єдномъ рѣчи, ми ништа уобште пропустили нисмо, што смо могли тамо до границе цѣлокупности круне, свободе и праава народа, на ублаженѣ духова учинити. Ми, моя господо, неможемо дакле признати, да є Хорватска побуна и найманьимъ поводомъ одъ стране министеріума или народа произведена. (Продуженіє слѣдує.)

ХОРВАТСКА И СЛАВОНІЯ.

Представленіє одъ скуплѣни на хорват. Сабору посланика Ерцхерцогу Іоанну поднешено.

Ваша ц. кр. Висость! Изъ извѣстія банова устмено, а изъ рукописма Ваше ц. кр. Висости на Бана нашега подъ даномъ 27. Юнія т. г. изъ Беча издана, писмено, обавѣштенъ є народъ троєдне кралѣвине ове на сабору своимъ 5. и слѣд. Юнія мѣсеца т. г. по старомъ праву и обичаю сакуплѣнъ, о томъ, да є Нѣг. Величество на захтѣванѣ садашнѣгъ владаня унгарскогъ поставило за посрѣдника између насъ и реченогъ владаня унгарскогъ Вашу ц. кр. Висость.

Ваша ц. кр. Висость! Ако є у обште било потребно између народа, вѣрна своимъ кралю, любећега свою домовину, умирућега за слободу и све ономаднѣ великодушне дарове владаоца своги, ако є, велимо, било уобште потребно, између народа такова, путемъ найтешнѣ законитости ступаюћегъ и између новогъ владаня унгарскогъ икакво посрѣдничство мира: тако заиста коцка немогаше пасти на ниєдну другу особу, ни поштованію, ни люблѣнію, ни правичнію, него є Ваша ц. кр. Висость. — За коказати дакле и одъ наше стране склоность на миръ и поредакъ, когъ смо свагда пріятельи, допустиће намъ Ваша ц. кр. Висость да Вамъ понайпре одкріємо горке боли наше, а потомъ у кратко и отворено очитуємо начинъ, како би іи Ваша ц. кр. Висость излѣчити могла пре него се у икоє далѣ договаранѣ съ противномъ намъ страномъ упустимо. Одма како пуче у момархіи прва зора тако зване слободе, єднакости и братинства, поће у Бечъ къ Нѣг. Величеству многобройна депутація, одъ свега народа нашега саставлѣна, да подбодена великимъ успѣхомъ Нѣмаца и Мађара у име народа свога обновлѣніє нѣкои стари праава, особито у обзиру народногъ нашегъ битія, одъ Нѣг. Величества изпроси. Какавъ доби одговоръ? По напутку унгарске канцелларіє на тегобе

своє, како се види подъ числ. 1., никакавъ; єръ іой би казано, нека народъ желѣ своє изрази на сабору, а да се депутація та за закониту неможе признати, што ніє изаслана изъ сабора по закону сакуплѣна. Кан' да є сходно и човѣчно, кадъ лѣкару немоћникъ доће помоћи нѣгове ради, да га онай за болѣстника непризна, ако и рана има, кадъ одъ никога вѣродайногъ писма нема. По томъ посла конференціа банска подъ даномъ 8. Юнія у Бечъ опетъ єдну депутацію съ репрезентаціомъ найпоглавитіє желѣ народа нашега содржаваюћомъ и овдѣ подъ числ. 2. приклоплѣномъ. Какавъ доби одговоръ и ова депутація? По напутку мађарскогъ министеріума не само никакавъ, него ніє била ни пуштена предъ лице свога краля, когъ є мађ. министеръ посла изванскі сасвимъ био обклопіо, тако да се Хорватъ и Славонацъ ни кралю своме безъ контроле мађарске ніє показати смѣо. Исто тако остадоше безъ свакогъ и найманѣгъ успѣха и репрезентація банова на Нѣг. Величество подъ числ. 3. и одговоръ бановъ Палатину унгарскомъ подъ числ. 4. Кадъ се Нѣг. Величество изъ Беча премѣсти у Инсбрукъ, посласмо опетъ и тамо депутацію єдну съ адресомъ. Али какавъ би на ню одговоръ? По напутку министерія мађарскогъ и опетъ никакавъ. Разписа се нашъ саборъ државни, све надежде наше, когъ є Банъ по вишемъ одпису подъ числ. 5. праавомъ подпупимъ сазвао. И како се рокъ отвореня нѣгова примаше, ето ти опетъ по напутку министерія мађарскогъ рукописа, коимъ се саборъ нашъ забрањує, а Бану налаже да иде у Инсбрукъ прати се одъ лажи и срамотни потвора, коє є навалиле на ньи бѣсна журналистика нѣмачко-мађарска, изъ коє министеріумъ мађарски, како є очевидно, црпи податке за парнице о увређеню Величества. Зашто Банъ нашъ немогаше одма да поће у Инсбрукъ и зашто ми саборъ овай нашъ за законитъ држимо и држатѣемо свагда, види се изъ репрезентаціє банскога совѣта подъ числ. 5. Нѣг. Вел. поднешене. А да сэ ни Банъ нашъ, ни народъ нашъ у пркосъ своме подломъ и срамотномъ измишлѣню министерія мађарскогъ неимаше ни мало стидити ни плашити кралѣвскогъ лица, показую чини нѣгови, коє народъ нашъ съ великомъ похваломъ узе за своє; показую сва дѣла досадашня народа овога; свѣдочи найпослѣ и долазакъ Бана и народа у Инсбрукъ, двору кралѣвскомъ, и исто оно съ почетка наведено рукописмо ц. кр. Висости Ваше. На сабору томъ састави народъ желѣ своє и одправи є путемъ сяйне депутаціє, на коє челу бияше и самъ Банъ, Нѣг. Величеству ономадне у Инсбрукъ, како се види подъ числ. 6, 7 и 8., съ тврдомъ надеждомъ, да ће се желѣ ове нѣгове, коє су биле управлѣне на краля хорватскогъ, славонскогъ и далматинскогъ, и показивале накану овога народа съ царевиномъ аустрійскомъ іоштъ тешнѣ него досадъ склопити се, да ће се, велимо, желѣ ове наше зацѣло изпунити тимъ више, што є и депутація та била и одъ сабора и подъ предводителѣмъ самога Бана, дакле посве законита. Али какавъ доби одговоръ? По напутку министерія мађарскогъ опетъ и опетъ на желѣ и прошню свою управо никакавъ. Међутимъ, докъ се депутація наша бавляше око кралѣвскогъ двора, докъ народъ нашъ већъ унапредъ пливаше у среће и милости кралѣвской, коя се тай путъ зацѣло имаше излити обилато врху главе нѣгове, доће му изненада до очію и то путемъ обични памфлета нѣкакавъ манифестъ одъ 10. Юнія т. г. издати на Хорвате и Славонце и други одъ истогъ дана, гласећи на Граничаре, у кои се и свето кралѣвско име наштампано види. У првомъ одъ ти кори се Банъ и народъ нашъ невѣромъ и издайствомъ и краля несрамними потворами. У другомъ пакъ дає се страни єдной народа нашега, коя є подъ именомъ граничара стражила досадъ и Аустрію и Европу, горкомъ доиста ироніомъ на знанѣ: да се за награду давне вѣрности своє покланяю Мађару. То не само да є изречено у невреме, єръ су прошла у Аустріи она времена, гди су се народи безъ упитаня продавали и покланяли; него є изречено и супротъ нарочитой вольи и захтѣваню краине, коя се наредби той никадъ покорити неће. Манифестъ тай съ плетками министерія мађарскогъ излаганъ и крадомъ у народъ разсипанъ, огорчіо є народъ нашъ тимъ већма, што по души може казати, да є досадъ у свако доба и на свакомъ мѣсту дужность свою прама цесару и кралю вѣрно чинио, и тога ради нипошто заслужио ніє, да га за награду толико проливене крви, толико прибавлѣни заслуга, безъ упитати га, дапаче супротъ вольи нѣговой продаду или поклоне бѣсу Ултрамађара, крвни непріятеля нѣгови. У томъ чусмо изъ Карловаца, вароши лежећегъ у ови кралѣвина, яукъ нападени у свои кућа мирни становника, коє є Храбовски по напутку министерія мађарскогъ огнѣмъ и мачемъ крволочно био посѣтіо. Посласмо дакле и опетъ Нѣг. Величеству репрезентацію подъ числ. 9. и 10. молећи Нѣг. Величество да генерала Храбовскогъ са своє чести сметне, а обштелюблѣномъ Бану нашемъ не само ограблѣно достоинство врати, него и заповѣдъ надъ крайномъ такоћеръ славонскомъ по старомъ прааву кралѣвина овы подѣли. Међутимъ ни на ово досадъ одговора немамо іоштъ никаквогъ Ми ћемо да кажемо са мало рѣчи прави узрокъ свію ови зала и несреће, коя може іоштъ доћи, ми ћемо да то кажемо просто, єръ смо увѣрени, да смо у томъ єдне мисли са свимъ нашимъ народомъ. И те рѣчи налазе се у томъ, што се неєднако поступа са народима цесаревине ове, коє поступанѣ очито є противлѣнѣ содржаю найвишегъ цесарскогъ патента, по комъ осигураваю се свимъ народностима подъ аустрійскимъ скиптромъ єднака праава.

Ову неєднакость у поступаню осећаю найживлѣ и особито славянски народи аустріянске цесаревине, єръ само ньово пастоянѣ, да се изврше праведне ньове желѣ и захтѣваня, бияше безъ свакогъ узпѣха, дочимъ други народи у истой држави докучили су или малъ да недокучили своє желѣ премда су биле доста пути изванъ умѣрености, праведности и праава. Одтуда мора свакако следити ненависть, раздоръ, мржня, непріятельства и прогонства између различити народа. И ако се неоснує управлянѣ народа ови на вѣчноме прааву и духу времена, преотети ће махъ мало по мало анархіа, те ће крвави ратъ грађански читаву цесаревину посве разкидати и стровалити у поноръ и пропасть. Ми не завидимо онимъ народима цесаревине, кои по доброти Нѣг. Величества задоблѣну слободу конституціоналну мирно уживаю. Али како мало смо у томъ сретномъ станю ми и наша славянска браћа у Унгарской, то може Ваша ц. к. Височество самь пресудити изъ садржая наведени додатака. Нећемо да избраямо поединце све оне прекомѣрне неправде, коє є на насъ и на премилога бана бацила бесна рука мађарштине у име тобоже кралѣвске власти, коє ето у Унгарской само по имену има: ми смо увѣрени да ће Ваше ц. к. Височество самъ осетити съ нама величину поднешене неправде, и съ тога види намъ се непотребно трошити іоштъ више рѣчи. Но опетъ намъ се неможе на ино него да изкажемо, ако є већъ помиренѣ између насъ и Мађара пола начела наши изражени у непрезнетаціи подъ бр. 8. могуће, да само подъ овимъ погодбама могло би започети Ваше ц. к. Височ. помиренѣ измедъ насъ. 1. Да се опай за нашега Бана и нашъ народъ погрдни манифесть, кои насъ потвара лягомъ издайства, и кои є у име цесара на Хорвате и Славонце а и на граничаре 10 Юнія г. о. управлѣнъ и решкрипти мађ. министеріума противъ Бану и народу нашемъ, уништите свечано документомъ потврђенѣмъ превишнѣмъ подписомъ. Да Ваше ц. к. Височество у исто доба съ нашими изволи позвати на то погађанѣ и заступнике народа србскогъ у Унгарской и тако небуде само помиритель за ове кралѣвине него и за нашу србску браћу и за сва овамо спадаюћа питаня: єръ са Сербима смо ми єданъ народъ, те тако чврсто стоплѣни, да насъ ништа више на свѣту раздружити неће моћи. А то є тимъ више потребити што они иштући у овомъ времену слободе, єднакости и братинства своя старинска праава и своє слобоштине, нападнути бише непріятельски одъ стране Мађара, и заго іоштъ више извржени су араню и кланю ватромъ и мачемъ. 3. Будући да нашъ народъ горко осећа да само нѣгове праведне желѣ нису се услушале предъ престоломъ подъ коєкаквимъ изликами, те то ево се сада сгоди и съ нашимъ овимъ и србскимъ саборомъ одъ 1. Мая т. год. кои законитость се неприпознає: зато докъ се неприпозна законитость одъ оба ова сабора т. є, и овога нашега и србскога одъ 1. Мая т. год. неможе бити ни помиреня. Нашъ саборъ да є закони види се изъ додатака подъ ·|||. и 10·|., изъ горе наведени разлога: а садржава саборскимъ заключкомъ одъ 23. руйна год. 1845. изречене елементе, коима су се придружили нови елементи повремени репрезентаціє народне, што би заключено, по заступницима свію области ови кралѣвина, те ће сада текъ конечно уредити. Ми дакле знаюћи то, нисмо могли ни двоумити о законитости овога нашега сабора и зато є чврста наша воля неразићи се съ овога сабора, докъ онъ свой задатакъ посве перѣши. 4. За доказъ да се є признала законитость нашега сабора, нека изволи Ваше ц. к. Височество настояти око престола да се кралѣвске резолуціє изашалю за све оне праведне желѣ подъ 8·|. 9·|. и 10·. какъ такоћеръ оне наше србске браће коє су поднешене изъ народногъ сабора одъ 1. Мая т. год. Съ тиме ће се поставити прва сграда далнѣгъ мирнога напредованя нашегъ народа. 5. Да се сачува унутарньи миръ изванski и ови кралѣвина и срске браће наше проти мађарскимъ сплеткама и навалама, коє би се сгодити могле одъ войске на Унгарской граници а и одъ чета мађарски доброволяца, свакако є потребито, да се одъ militарскогъ заповѣдничства укину сва непріятельства између Мађара съ єдне стране и съ друге стране србске и словачке наше браће те тако да се прокрчи путъ помиреню. Заедно очитуемо, ако би се непріятельски на насъ и на нашу браћу србску навалило, да ћемо свагда силу силомъ одбити. Разуме се да се за сачуванѣ мира мађарска войска уклони изъ наше землѣ и войводине србске, а да се поврати у свой домъ онай дѣо домородне пешачке регименте надв. Леополда и изручи заповѣдничству бановомъ 8. Будућъ да нашъ народъ область мађарскога министерія нити надъ провинціаломъ нити надъ границомъ припознао ніє нити неће, аустріски министеріумъ свою область надъ границомъ мађарскоме є министерію предао, зато є наша желя да войска у Хорватской и Славоніи налазећа се послушна буде єдино крозъ Бана аустріискомъ обћеномъ ратномъ министерію. И тако ће се

*

препречити нередъ и смутнѣ, кое би се породити могле зато што се войска уредно обскрблявала и плаћала неби: еръ мислимо да ће аустріски ратни министеріумъ побринути се што пріе за едно и друго, те тако проузрочити, да се непоруши явни миръ и непороде послѣдице, за кое би криво било противно поступанѣ. 7. Да се пако съ тога, што ми маћарскога министерія признали нисмо, како такоѣеръ до свршенога високога посрѣдованя, течай обавляня явни грађански послова унутаръ граница ови кралѣвина съ очевиднимъ кваромъ цѣле државне макине обуставіо неби, — обраћамо се на Ваше ц. к. Височество съ томъ прошньомъ: да би у сви они случаи, у кои би дотичне земальске области за оправлянѣ текуѣи предмета превисню одлуку упросиле, међу престолѣмъ и нашимъ баномъ, — коему смо ми у ови изванредни околности времена до коначнога и на темелю правде оснивающега се уређеня наши одношеня гледе сви оправляня и бранѣня землѣ тичуѣи се наредба, изванредну неограничену власть и пуномоѣіе еднодушно предали, — потребити савезъ уздржати те тому сходно на сваколика овдашня извѣсћа, налоге и предлоге превишнѣ одлуке колико е болѣ могуће одправляти дати достояли. 8. Будуѣъ да смо ми за наше унутарнѣ послове свакако свое властито сабору ови кралѣвина одговорно оправляюѣи совѣтъ подигнути одлучили, коега права до потврѣеня ове наше одлуке банскомъ властю привремено извршую се, — сматрамо ми превишнѣ опуновлашѣенѣ Бана за подигнуће такова Хорватско Славонскога државнога совѣта. Као едну од они силни потреба, од извршеня кое зависи иста могуѣность законити сталишъ привести и уздржати, коега уздржанѣ користь мира и реда колико ови земаля, толико и свеколике цесаревине силно захтѣва. Уследъ чега молимо Вашу ц. кр. Висость съ подпуномъ поузданосћу, да би намъ за подигнуће такова горе назначена Хорватско-Славонскога државнога совѣта превишнѣ опуновлашѣенѣ чимъ пріе подѣлити достояли. 9. Да се позову на договаранѣ и заступници Далмаціе, коя е цѣловити дѣо ови кралѣвина. 10. Будуѣи да Банъ нашъ неможе съ унгарскимъ министеріомъ договаратъ се о ствари, на кое овъ од сабора унгарскога ніе опуновлашѣенъ, потребито е найпріе да саборъ унгарски мнѣнѣ свое о томъ изяви, хоће ли се посрѣдованю ц. кр. Висости Ваше подврѣи неће ли, а по томъ, ако хоће, да поклисаре свое изабере, кои би се, съ палатиномъ на челу, могли договарати съ поклисари нашими и србскими подъ предводительствомъ бановимъ на мѣсту, кое опредѣли Ваша ц. кр. Висость, и кое свакако изванъ кралѣвине унгарске и тако неутрално бити мора. 11. Найпослѣ, пріе свакога другога договараня, некъ посве одустане маћарска странка од свакога прогонѣня славянски мислеѣи люди у Унгарской. Особито пакъ некъ се одма изпусте изподъ затвора сви они, кои су сбогъ Славянства позатварани и понайвише барбарскимъ начиномъ злоставляни. То су, Ваша ц. кр. Висости найвруѣіе и найсилніе желѣ за овай махъ, кои изпунѣнѣ ако би се одвлачило, могла би доѣи у погибель укупность цесаревине. И то су главни увѣти на коима помиренѣ по Вашой ц. кр. Висости као могуће сматрати се може. Од мудрости и обће познате Ваше ц. кр. врлости, у коима сви поштени државляни за побѣду правде найвеће поручанство виде, изгледамо ми са свимъ повѣренѣмъ да ће Вашой ц. кр. Висости за рукомъ поѣи сачувати од страшне погибели и велике неволѣ не само нашу домовину него и читаву монархію, коя несреѣа постала би изъ страшнога грађанскога рата. Ако за рукомъ поће Вашой ц. кр. Висости, што ми желно изгледамо, сретно свршити овай велики посао, онда неће само нашъ народъ ма и сваки други народъ цесаревине аустріянске, кои ће се избавити од неизмѣрне несреће рата грађанскога и кои ће моѣи уживати у миру златну слободу, онда ће сви и потомство ньово благосиляти име свога високога избавника и задржати ће вѣчни споменикъ захвале у своимъ срцама, те га предати іоштъ далѣмъ потомству. Изволите Ваша ц. кр. Висость ове неизмерним повѣренѣмъ изречене мисли народа примити, кои безъ отезаня отвара свое срце цесаревићу.“ Ова репрезентація била е обћенито одобрена.

БОСНА.

Што се тиче позива разни допистеля по Новинама противъ Турака, то Рая еднодушно мисли и намѣрава свога се Султана држати, и никакова засадъ корака противъ свога цара ненамѣрава предузети, нити противъ онога, кои цара слуша, осимъ ако се сасвимъ царска рѣчь и фермапъ неби кодъ Турака слушао и примлѣнъ био; и ако царъ одржи свою царску рѣчь, те спокори зулумћаре Турке у Босни и Херцеговини, и Рай баръ ове слѣдующе точке нѣколике да да, као што е казао и обећао дати, т. е.: Обезбѣђенѣ и осигуранѣ живота и иманя, чести, свакогъ безъ разлике вѣре и закона; еднакости, обезбѣдность цркви и богослуженія, неприметати више данака, установити примирителне судове по селима, и да Срби сами купе царски данакъ, и уречено даю, и кои на когъ пре између Турчина и Србина безъ суда не насрне, нека е онай кривъ, но само да не би се примала лажна свѣдочанства, као што су досадъ кодъ Турака такова постояла, и садъ постои, кадъ спаия види да се кметъ мало помогао, или скоро што продао, одма позове и затвори говорећи: Ти си валла айдучка майка, крієшъ Айдуке и рђаве люде, хоћешъ да дижешъ буну противъ Туркомъ, дижешъ Влае да тужите Турке Султану, друге дижешъ да псуете Турке, псуешъ Туркомъ жену, дѣцу, светца Муамеда, динъ и вѣра поднети неможе, него валя те посѣћи. Садъ сирома човѣкъ поплаши се, и мора до голе душе све продати и спаіи дати, боећи се главе и већегъ измишленія; и при свемъ томъ гледа му Турчинъ што пре главе доѣи, и оно што има отети. Ово су захтѣваня врло мала и праведна Султана, кое Серби у Босни траже, и кое намъ е Султанъ обећао и дао, само ніе испунѣно, съ коима би се народъ србски у Босни колико толико задовольио, и ако се ово испуни и обдржи, и тужбе Рае босанске заслушане и примлѣне буду, сваки се увѣрити може, да ће Рая не само Султану добра желити, него и свою крвь за нѣга драговольно пролити; зато на оне позиве, кои противъ Турака Раю позиваю по разнимъ Новинама, за неистините држимо, премда фала браћи, кои нама и о нама добро мисле и говоре, као што и ми ньима исто желимо, но само на миру остати. — Тако како по моемъ мнѣнію тако и многогъ Бошняка постои, никако буноа подизати, само ако би се горереченe точке точно обдржале, онда те овдѣ нико ништа бояти или подозрѣвати нема.

Нека нико засадъ другоячіе немисли, ми смо видили и искусили помоћь свію народа, у колико су намъ досадъ помагали и помагати мисле, нама е добро дошо кои намъ годъ у правди помогне, данакъ и зулумъ олакша, мислеѣи да намъ е болѣ нѣшто и турскогъ зулума трпити, него да нагрну на насъ као гусѣнице западны народа, Талияни и Французи, кои су готово веће свое обале прелити, као и русско равнодушіе у невольи браће свое досаданѣ гледанѣ, као и прочи сосѣдне браће несложни Славена празну надежду изгледати, кои премлоги обште ствари свои интерессъ наѣи гледа, изъ свію градова позвати су по нѣколико Турчина у Травникъ на договоръ везиру, и ови дана такови су отишли. Писао е изъ Брода од аустриске стране Генералъ градски, Алли Бегу Цунићу у Банюлуку, да су на границу србску на Рачу три лаће войске незнатне стигле, и да се Турци врло на умъ узму, и од Сербіе чуваю, съ коимъ Генералъ Турке яко узбуни како противъ Сербіе, іоштъ горе противъ рае, и одма Турци као невѣже политике навале на Раю, сѣкуѣи и ватаюѣи, глобеѣи, биюѣи како попове, тако и проче главне Србе, кои већъ навалюю на нѣмачку страну. Турци боећи се, да не би когодъ са Раіомъ на ньи напао, а то е тако смѣшно и сожаленія достойно, као годъ кадъ човѣкъ у сну какова страшила превиди, а на яви ништъ у ствари ніе; тако ти е и ово садъ кодъ Турака, нити има на Рачи войске, нити се Рая ни итко на Турке спрема, него Рая за права Бога зулумъ турски трпити мора, кое нека имъ самъ Богъ помогне и правда ньова. —

ВЛАШКА.

Букурештъ, 2. Юнія. — Юче у по едногъ сата по подне, била е овдѣ крвава противреволуція, кою е самъ народъ утишао. Одобеску бивши поглаваръ грађанскогъ войнства, Саломонъ, обрштеръ нападну са 400 солдати на членове новогъ правительства, да іи поватаю. Но у исти ма, скупи се народъ понайвише ненаоружанъ и нагрне на войнство, кое обаче ніе одма могао разбити. Магіеру, еданъ између люди правительства, пробіе сабльомъ у руци путъ у дольно одѣленіе зданія, отме од едномъ солдата пушку, и поубія ньи више. Други еданъ млади човѣкъ, одтргне такоѣеръ од едногъ Солдата пушку на кое обрштеръ Соломонъ три ватре опалити да. 7. люди погину а многи буду ранѣни. На то се народъ помами, алъ бадава, еръ оружія ніе при руци имао. На еданпутъ една женска изъ Подоля Могошай искочи са два пиштоля у рукама предъ народъ и почне викати: „Смртъ издаицама! Негубите духа ви млади юнаци, и избавите свободу“ Ана Ипатеску зове се та юнакъ жена. На те рѣчи устреми се народъ на солдате, и одма ій узбіе, и Одобеску и Соломоне увате. Солдати изяве, да су преваромъ на то наведени, и да они нежеле на свою браћу ударати. Тако се опетъ све умири. Произлазили нападеніе на свободу, од отоманске порте, или од Боляра Влашки, то се незна.

ИТАЛІЯ.

Тресть, 10. Юнія. — Страни и аустріски трговачки бродови смеду овамо већъ доѣи, ако оружіе или друго орудіе за обрану непосе. Овдѣ е совршени миръ. Силна войска иде изъ Римске државе у Италію.

Пододговорни Учредникъ и Издаватель Ѳеодоръ Павловичь. — У Пешти М. Дороѳеѳ улици Nro. 928.

У ПЕШТИ, писмени Василіе Козма.